

Najcenniejsze dziedzictwo

ODKRYJ NASZE POMNIKI HISTORII

Heritage highlights

DISCOVER POLAND'S "MONUMENTS OF HISTORY"

Najcenniejsze dziedzictwo

ODKRYJ NASZE POMNIKI HISTORII

Heritage highlights

DISCOVER POLAND'S "MONUMENTS OF HISTORY"

PATRONAT HONOROWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY

HONORARY PATRONAGE
OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC
OF POLAND ANDRZEJ DUDA

Mecenas wystawy / Patron:

Organizator wystawy / Organiser:

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Współorganizator / Co-organiser:

Organizator wystawy / Organiser:

niepodległa

Partner merytoryczny / Partner:

Prezentujemy Państwu katalog towarzyszący drugiej, wiosennej odsłonie wystawy „Najcenniejsze dziedzictwo. Odkryj nasze Pomniki Historii”, która prezentowana jest na lotnisku im. Fryderyka Chopina.

Dzięki ekspozycji kilkuset wielkoformatowych fotografii polskich zabytków, promujemy bogactwo i różnorodność naszej kultury i historii. Warszawskie lotnisko, obsługujące miliony podróżnych, staje się największą przestrzenią wystawienniczą w naszym kraju.

W niniejszym katalogu, oprócz informacji i ciekawostek o prezentowanych obiektach, znajdą Państwo kody QR, odsyłające do szczegółowych informacji o polskich zabytkach na stronie www.zabytek.pl.

We present to you the catalog accompanying the second, spring edition of “Heritage highlights. Discover Poland’s Monuments of History” exhibition, which is on show at the Warsaw Chopin Airport.

Through several hundred large-format photographs of Polish monuments, we aim to promote the richness and diversity of our culture and history. The Warsaw airport, serving millions of travelers, is becoming the largest exhibition space in the country.

In this catalog, in addition to information and fun facts about the presented objects, you will find QR codes linking to further resources on Polish monuments at www.zabytek.pl.

fot. ze zbiorów Klasztoru Franciszkanów z Góry Świętej Anny

Góra Świętej Anny

Komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy
St Anne's Hill, The Composed Cultural and Natural Landscape

Góra św. Anny, nazywana Wysoką Górą, była miejscem pogańskiego kultu. Zmieniło się to dopiero w XV wieku, kiedy na jej szczycie powstał kościół. W głównym ołtarzu umieszczono cudowną figurę św. Anny Samotrzeć. Drewniany klasztor franciszkanów został wzniesiony po 1655 roku, a obecny kształt zyskał po przebudowie w latach 1733-1749. Obok klasztoru znajduje się otoczony krużgankami dziedziniec odpustowy, tzw. Rajski Plac, do którego prowadzą monumentalne schody. Na stokach góry położone są wyjątkowe obiekty: Droga Męki Pańskiej i Dróżki Matki Boskiej – kalwaria z XVIII-wiecznymi kaplicami. Toczona w okolicy walki III powstania śląskiego upamiętnia pomnik autorstwa Xawerego Dunikowskiego wzniesiony w 1955 roku.

St Anne's Hill, previously known as High Hill, was once the site of a pagan cult. This only changed in the 15th century when a church was built there. The church's main altar includes a miraculous 15th-century statue of St Anne. The wooden Franciscan monastery was constructed after 1655, but it owes its current shape to a rebuild that happened between 1733 and 1749. Next to the monastery, monumental steps lead to a cloistered courtyard called Rajski Plac (Paradise Square). An extraordinary landmark is located on the slopes of the hill: a pilgrimage park from the 18th century devoted to the themes of Christ's Passion and the life of the Virgin Mary. Also clashes from the times of Poland's Third Silesian Uprising, which took place nearby, are commemorated here with a monument designed by Xawery Dunikowski in 1955.

fot. ze zbiorów Klasztoru Franciszkanów z Góry Świętej Anny

fot. ze zbiorów Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej

Kotlina Jeleniogórska

Pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej
Jelenia Góra Valley, The Palaces and Landscape Parks of the Jelenia Góra Valley

Od początku XIX wieku Kotlina Jeleniogórska była uznawana za okolicę równie atrakcyjną, jak niemieckie góry Harz, dolina Renu czy włoska Toskania. Swoje siedziby miały tam rody Hohenzollernów, Radziwiłłów, książąt heskich czy holenderska dynastia oranjska. Nad zagospodarowaniem przestrzeni wokół pałaców pracowali najśłynniejsi architekci krajobrazu ówczesnej epoki, m.in. Joseph P. Lenne, twórca parku otaczającego pałac Sanssouci w Poczdamie. Centralnymi punktami założen parkowych były belwederki i altany, z których rozpościerał się widok na Karkonosze. Dolina Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej jest największym w Europie skupiskiem obiektów rezydencjonalnych wkomponowanych w parki krajobrazowe.

From the beginning of the 19th century, the Jelenia Góra Valley was considered as attractive as Germany's Harz Mountains and Rhine Valley, or Italy's Tuscany. The House of Hohenzollern, the Radziwiłł family, as well as the House of Hesse and the Dutch Orange dynasty all had their residences built there. Some of the finest landscape architects of the day (such as Joseph P. Lenne, who created the park surrounding the Sanssouci Palace in Potsdam, Germany) worked to arrange the grounds around the palaces. The central elements of the parks were belvederes and summerhouses, from which one could enjoy the views of the Karkonosze Mountains. The Valley of Palaces and Gardens of the Jelenia Góra Valley is Europe's largest cluster of residential properties integrated into landscape parks.

fot. ze zbiorów Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej

fot. Ryszard Taromir, ze zbiorów Kopalni Soli „Wieliczka” Trasa Turystyczna Sp.z o.o.

Wieliczka

Kopalnia soli
Wieliczka, Salt mine

Podkrakowska Wieliczka zyskała światową sławę dzięki unikatowym złożom soli i kopalni wpisanej na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. W XIV wieku była jednym z najważniejszych miast górniczych w ówczesnej Europie. Już w XVIII wieku przyciągała zainteresowanych poznaniem podziemi, jednak opuszczanie się w ich głąb szymbami przeznaczonymi dla górników bywało ryzykowne. Dopiero w 1744 roku wykuto bezpieczne schody dla zwiedzających. Dziś podziemny labirynt korytarzy i komór jest udostępniany turystom. Najgłębszy z poziomów kopalni leży aż 327 metrów pod ziemią. W Wieliczce znajdują się podziemne jezioro, komory ze stalaktytami, a także dwie podziemne kaplice. Poza trasą zwiedzania położone są Groty Kryształowe o wysokości 80 metrów, ścisły rezerwat przyrody nieożywionej.

Poland's Wieliczka, located in the southern part of the country near Cracow, gained world fame for its unique salt deposits and the mine; which has been added to the UNESCO World Heritage List. The town was home to one of the most important mining operations in 14th-century Europe. It attracted wide attention as early as the 18th-century, but it was still perilous for visitors to descend into its depths using the mine shafts. Tourist-friendly stairs were carved into the rock only in 1744. Today, the underground network of passages and chambers is open to visitors. The mine's deepest level is located at 327 meters below the surface. The Wieliczka mine also boasts an underground lake, stalactite chambers, as well as two underground chapels. Another extraordinary feature of the mine is the Crystal Grottoes, an inanimate nature reserve to which access is, unfortunately, strictly limited.

fot. ze zbiorów PGW Wody Polskie

Kanał Elbląski

Elbląg Canal

W Polsce nie ma tak wielu kanałów, jak chociażby w Holandii, ale te, które mamy, cieszą się uznaniem specjalistów. Jednym z najbardziej znanych jest Kanał Elbląski – znakomity, do dziś funkcjonujący zabytek sztuki inżynierskiej powstały w latach 1844-1881. Wizjonerski projekt czekał na realizację prawie 20 lat. System kanałów i śluz łączących jeziora tworzy drogę wodną o łącznej długości około 210 km. Najbardziej atrakcyjnymi, bo rzadko spotykanymi elementami szlaku są tzw. pochylnie, pozwalające na przeciąganie statków za pomocą specjalnych konstrukcji po torach umieszczonych na lądzie. To nowatorskie rozwiązanie zostało zastosowane w miejscach, gdzie, ze względu na różnicę poziomów, nie udało się połączyć ze sobą jezior. Pięć pochylni niwelujących różnicę poziomów wody wynoszącą aż 99 m znajduje się na odcinku pomiędzy miejscowościami Bucznice a Całuny.

Poland doesn't have as many canals as The Netherlands, but the ones that do exist have earned high acclaim among specialists. The Elbląg Canal is among the most famous, and is an excellent and still functioning monument to engineering genius from 1844-1881. The visionary project took almost 20 years to be completed. The system of canals and locks connecting a series of lakes forms a waterway approximately 210km long. The so-called inclined planes are the most interesting elements of the waterway, as they are an uncommon engineering feature. Inclined planes are special structures that allow a vessel to be pulled across dry land along a track. This innovative solution was implemented in places where the difference in water levels did not allow for the lakes to be connected. There are five inclined planes between the towns of Bucznice and Całuny, which level the difference of 99 metres between the lakes.

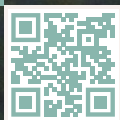
fot. Piotr Miemiec, ze zbiorów Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Tarnogórskiej

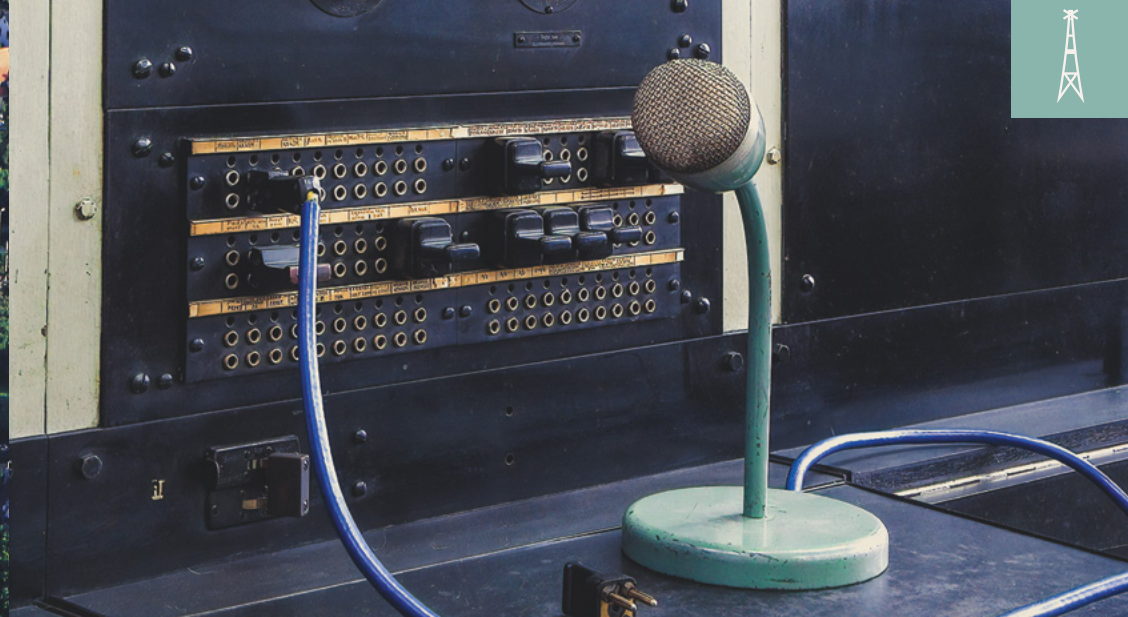
Tarnowskie Góry

Podziemia zabytkowej Kopalni Rud Srebronośnych oraz Sztolni Czarnego Pstrąga
Tarnowskie Góry, The Historical Underground Silver Ore Mine and the Black Trout Adit

Pierwsze wzmianki na temat górnictwa rud kruszcowych w rejonie Tarnowskich Gór pochodzą już z bulli papieża Innocentego II z 1136 roku. Rudy srebra, ołowiu, cynku i żelaza czyniły z miasta jeden z najważniejszych ośrodków wydobycia kruszców 2. połowy XVI wieku. Udostępnione dziś dla zwiedzających fragmenty Sztolni Czarnego Pstrąga – nazwanej tak od pływających w podziemnych wodach pstrągów, które w nikłym świetle wyglądają na czarne – to pozostałości XIX-wiecznej sztolni Fryderyk. Znajdujący się na głębokości 40 metrów pod ziemią szlak turystyczny pokonuje się częściowo za pomocą łodzi.

First references to ore mining in the Tarnowskie Góry region come from a papal bull of Innocent II dating from 1136. Silver, lead, zinc, and iron ores made the town a vital ore mining center in the latter half of the sixteenth century. Tourist-friendly fragments of the “Black Trout” adit – named after the trout which live in the underground waters and which seem black in the dim light – are the remnants of the nineteenth century “Frederic” adit. The tourist trail, located 40 m below the surface, includes sections to be traversed by boat.

fot. Szymon Janiczek, ze zbiorów Archiwum Muzeum w Gliwicach

Gliwice

Radiostacja
Gliwice, The Radio Station

Gliwicka wieża, wykonana z modrzewia syberyjskiego, jest unikatową pamiątką z pionierskich czasów radiofonii. Na jej szczycie wiodą drabiny o łącznie 365 stopniach. Zabytek przetrwał w niemal niezmienionym stanie, a w budynku technicznym, ulokowanym na osi wieży, zachowały się autentyczne urządzenia i aparatura. W latach 30. XX wieku takie obiekty były nowością, a używane w nich anteny dawały potężną moc nadawczą. Dziś to najwyższa drewniana wieża radiowa na świecie. Z radiostacją w Gliwicach łączy się również historia tzw. prowokacji gliwickiej, będącej niemiecką akcją dywersyjną zrealizowaną w przeddzień wybuchu II wojny światowej. Niemieccy żołnierze przebrani w polskie mundury wtargnęli wówczas do stacji i wyemitowali kilkunastominutowe przemówienie w języku polskim nawołujące do wojny z Niemcami.

The radio tower in Gliwice, constructed using Siberian larch, is a unique memento of the pioneering days of broadcasting. The top can be climbed using ladders with a total of 365 rungs. This monument has retained its original shape and structure; the technical building, located on the axis of the tower, still houses the original radio transmission system and equipment. In the 1930s, structures such as this one were a novelty, and the antennas (vertically suspended inside) provided enormous broadcasting power. Today, it is the highest wooden radio tower in the world. The Gliwice radio station is also associated with the so-called Gleiwitz incident – a German subversive operation accomplished on the brink of World War II. German soldiers dressed in Polish military uniforms entered the radio station and broadcast a few minute long speeches in Polish calling for a war with Germany.

fot. Antoni Witwicki

fol. Piotr Sekuła

Ciechocinek

Zespół tężni i warzeln soli wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym
Ciechocinek, The Salt Graduation Tower and Saltworks Complex
along with the Graduation Tower Park and Spa Park

Znajdujące się w Ciechocinku źródła solanki były znane od wieków i słynęły z obfitości. W 1824 roku Komisja Rządowa Przychodów i Skarbu zawarła kontrakty na utworzenie oraz wyposażenie budynków zakładu warzenia soli w Ciechocinku. Rozruch warzelni nastąpił sześć lat później, a szczególną uwagę przyciągały niezbędne w procesie technologicznym tężnie. Dwie ogromne drewniane konstrukcje, o długości 648 i 719 m oraz wysokości 15,8 m każda, wypełniono wiązkami tarniny, po której spływała solanka. Wyjątkowe właściwości lecznicze powietrza, w którym unosiła się solankowa para, sprawiły, że już w 1836 roku w mieście powstało cenione do dziś uzdrowisko. W 1859 roku ustawiono dodatkowo trzecią, najmniejszą tężnię.

Ciechocinek's brine springs have been known for centuries and were famous for their richness. In 1824, the Government Committee for Revenue and Treasury signed contracts for constructing and equipping the Ciechocinek saltworks. Six years later, the saltworks were commissioned. An outstanding and crucial feature of the works were two enormous wooden graduation towers, 648 and 719 meters long and both 15.8 meters high were filled with bunches of blackthorn, onto which the brine dripped. Thanks to the healing qualities of the evaporating brine, the city's first, now famous, healing baths were established in 1836. A third, and the smallest, graduation tower was erected in 1859.

fot. Michał Czacharowski

Gdańsk Twierdza Wisłoujście

Twierdza Wisłoujście
Gdańsk, The Wisłoujście Fortress

Twierdza Wisłoujście to nie tylko jedyna w Polsce twierdza morska, lecz także budzące podziw świadectwo rozwoju architektury militarnej. W roku 1482, w miejscu dzisiejszej twierdzy, powstała ceglana latarnia morska. Następnie w latach 1562-1563 utworzono wokół niej trzypiętrowy Wieniec, czyli fortyfikację będącą okrągłą bastionem z działobitniami. W wyniku rozwoju techniki wojennej w 1586 roku rozpoczęto budowę fortu Carré. Do otoczonej fosą budowli można się było dostać przez okazałą bramę główną. W 1758 roku, z powodu odsunięcia się od twierdzy brzegu Zatoki Gdańskiej, funkcję latarni przejęła nowa budowla utworzona na lewym brzegu Wisły, a znaczenie militarne Wisłoujścia znacznie zmalało.

The Wisłoujście Fortress is not only Poland's sole sea fortress but also an impressive testament to the development of architectural military. In 1482, a brick lighthouse was built where the fortress is situated today. In 1562-1563, the lighthouse was enclosed with a three-story artillery tower dubbed the Ring. Thanks to the development of war technology, a fort modeled after France's Fort Carré was constructed in 1562-1563. The fortress, surrounded by a moat, was only approachable through the main gate. In 1758, when the bank of the Vistula River retreated, a newly constructed building on the left bank of the Vistula River took over the function of the lighthouse and the military importance of Wisłoujście significantly decreased.

fot. Tomasz Błyskosz

fot. Adam Sapeta

Twierdza Przemyśl

The Przemyśl Fortress

Austro-węgierska Twierdza Przemyśl, założona w połowie XIX wieku, była kilkakrotnie modernizowana. O nowoczesności budowli świadczyły wieże uzbrojone w działa, moździerze i haubice. Wysuwano-obrotowe wieże pancerne z szybkostrzelnymi armatami należały w swoim czasie do najnowocześniejszych na świecie. Do dziś zachowały się elementy trzech pierścieni fortyfikacji stałych, relikty fortyfikacji polowych, a także system dróg. Podczas I wojny światowej twierdza była oblegana trzykrotnie. Forty noszą ślady ostrzału artylerii oraz wysadzenia w powietrze przed kapitulacją z lat 1914-1915. Smutną pamiątką zaciekłych walk są znajdujące się wokół twierdzy groby tysięcy żołnierzy wielu narodowości.

The Austro-Hungarian Przemyśl fortress, established in the mid-19th century, has been modernized several times. Towers armed with guns, mortars, and howitzers testified to the modernity of the structure. Retractable, rotary armored turrets with rapid-fire cannons were once among the world's most modern. Elements of the three rings of permanent fortifications, relics of field fortifications, as well as a road system have all been preserved to this day. During World War I, the fortress was besieged three times. Its forts bear traces of artillery shelling and being blown up before surrender in 1914-1915. Sad reminders of these fierce clashes are the graves of thousands of soldiers of many nationalities located around the fortress.

fot. Paweł Kobek

Warszawa

Historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem
Warsaw, The Historic Urban Complex with the Royal Route and Wilanów Palace

Warszawski Trakt Królewski to obszar pomiędzy Starym Miastem i znajdującym się w jego obrębie Zamkiem Królewskim a Pałacem Króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie. Na jego szlaku, stanowiącym reprezentacyjny corso stolicy, usytuowane są najbardziej znane budowle miasta: pałace, kościoły, gmachy publiczne, zabudowania uniwersyteckie, pałac prezydencki, budynki ministerialne, a także XVIII-wieczny park Łazienki Królewskie utworzony wokół letniej rezydencji królewskiej. Trakt rozpoczyna się na warszawskiej Starówce, która została wpisana na Listę światowego dziedzictwa UNESCO jako przykład niemal całkowitej rekonstrukcji architektury po zniszczeniach wojennych. Na placu Piłsudskiego znajduje się Grób Nieznanego Żołnierza, symboliczna mogiła żołnierzy poległych w walkach o niepodległość Polski. Tło dla miejsca pamięci stanowią Ogród Saski i plac Teatralny, zdominowany XIX-wieczną potężną bryłą Teatru Wielkiego. Trakt zamyka barokowy zespół pałacowo-ogrodowy w Wilanowie.

Warsaw's Royal Route is an area stretching from the Old Town with the Royal Castle to King John III Sobieski's Palace in Wilanów. The city's best-known historic structures are located along the Route, designed to be Warsaw's representative corso: palaces, churches, public buildings, seats of learning, the presidential palace, ministerial buildings, as well as the 18th-century Royal Baths Park, which features a royal summer residence. The Old Town in Warsaw, where the Royal Route begins, has been added to the UNESCO World Heritage List as an example of an almost complete rebuild and restoration of architecture after it was razed to the ground during the war. Located at the Piłsudski Square is the Tomb of the Unknown Soldier, a monument to soldiers who lost their lives fighting for Poland's independence. From one side, the symbolic tomb is surrounded by the Saxon Garden, and from the other by the Theatre Square with the enormous, 19th-century Grand Theatre building. The Royal Route ends in with the Baroque palace and park complex in Wilanów.

fol. Piotr Sekula

Biskupin

Rezerwat archeologiczny Biskupin
The Archaeological Reserve in Biskupin

W 1933 roku na półwyspie Jeziora Biskupińskiego odkryto pozostałości grodu z epoki halsztackiej, przypadającej na okres od 700 do 400 roku p.n.e. Na obszarze dwóch hektarów dawnej wyspy odnaleziono 105 jednakowych drewnianych domów, ustawionych w równych rzędach. Całość otaczał izbirowy wał drewniano-ziemny, wzmocniony palisadą i falochronem-częstokołem. Po jego wewnętrznej stronie poprowadzono okrężną drogę, od której odchodziło 11 poprzecznych ulic wyłożonych drewnianymi dylami. Do grodu można się było dostać przez drewniany most. Szacuje się, że osadę zamieszkiwało około 1000 mieszkańców. Przeprowadzone w Biskupinie badania odsłoniły dobrze zachowane fundamenty, liczne naczynia, narzędzia i ozdoby.

In 1933, the remains of a stronghold dating from the Halstatt period (700 BCE–400 BCE) were discovered on a peninsula of the Biskupin lake. 105 identical houses standing in straight rows were excavated in an area of two hectares where an island used to be. The houses were surrounded with a timber-earth box rampart, fortified with a palisade and a breakwater. Inside the settlement, there was a circular road connected to a grid of 11 streets paved with wooden beams. The stronghold could be entered over a wooden bridge. According to estimates, Biskupin used to be home to around 1000 inhabitants. Archeological digs at the site revealed well-preserved foundations, ceramics, tools, and ornaments.

Oblęgorek

Pałac Henryka Sienkiewicza wraz z zabytkowym parkiem i aleją lipową
The Henryk Sienkiewicz estate in Oblęgorek with a Historic Park and a Linden Alley

Eklektyczny dworek w Oblęgorku, projektu Hugona Kudera, ofiarowany został Henrykowi Sienkiewiczowi w 1900 roku przez społeczeństwo polskie z okazji 25-lecia pracy pisarza. Zakup zrealizowano dzięki składkom wdzięcznych rodaków. Twórcą otaczającego budynku ogrodu był Franciszek Szanior – znany warszawski ogrodnik, któremu zawdzięczamy także projekt Ogrodu Saskiego. Spadkobiercy polskiego noblisty zrzekli się dworku na rzecz państwa i w 1958 roku w Oblęgorku utworzone zostało Muzeum Henryka Sienkiewicza. Odtworzono wewnątrz budynku: gabinet, salon, palarnię i sypialnię na parterze, na piętrze zaś ulokowano wystawę poświęconą pisarzowi.

The eclectic palace in Oblęgorek was designed by Hugon Kuder and in 1900 presented to one of Poland's premier novelists, Henryk Sienkiewicz, as a gift from the Polish nation. The purchase of the property was made possible by contributions from his grateful countrymen. Franciszek Szanior, one of Warsaw's finest gardeners who is best known for designing the city's Saxon Garden, designed and built the garden surrounding the palace. The family of the Nobel-winning novelist donated the property to the state and so in 1958, the Henryk Sienkiewicz Museum was established there. The palace's original interiors were recreated, including the study, living room, smoking area, and ground floor bedroom. An exhibition dedicated to the writer's life was located on the first floor.

fot. Tomasz Blyskosz

Gdańsk

Stocznia Gdańska, miejsce narodzin Solidarności
Gdańsk, The Gdańsk Shipyard, the Birthplace of Solidarity

Stocznia Gdańska już od XIX wieku produkowała drobnicowce, trawlerzy, silniki i kotły okrętowe. Światową sławę przyniosły jej wydarzenia roku 1980, kiedy stała się ośrodkiem ruchów strajkowych i świadkiem narodzin NSZZ „Solidarność” z Lechem Wałęsą, późniejszym laureatem Pokojowej Nagrody Nobla, na czele. W tym miejscu rozpoczął się proces pokojowych przemian ustrojowych, który z czasem ogarnął całą Europę Środkowo-Wschodnią, doprowadzając do upadku muru berlińskiego. W 2014 roku w pobliżu stoczni otwarto Europejskie Centrum Solidarności – instytucję pielęgnującą pamięć o tamtych przełomowych wydarzeniach. Tablica, na której strajkujący stoczniońcy zanotowali słynne 21 postulatów strajkowych, wpisana została na listę najbardziej wartościowych dokumentów świata programu UNESCO Pamięć Świata.

The Gdańsk Shipyard, dating back to the 19th century, used to build cargo ships and fishing vessels as well as their engines and boilers. It acquired its worldwide fame in 1980 when it became the birthplace of Poland's Solidarity union and freedom movement, led by Lech Wałęsa, who later received the Nobel Peace Prize. The shipyard became a central place of numerous peaceful demonstrations, which contributed to the collapse of communism in Central and Eastern Europe and led to the fall of the Berlin wall. In 2014, the European Solidarity Center museum was opened nearby, of which the main task is to keep alive the memory of the groundbreaking events which took place there. The two boards on which the striking workers wrote down their famous twenty-one demands have been added to the UNESCO Memory of the World Register.

fot. Michał Czacharowski

fot. ze zbiorów archiwum Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębkarku

Grunwald

Pole Bitwy
Grunwald, The Battlefield

15 lipca 1410 roku na polach nieopodal wioski Grunwald połączone wojska polsko-litewsko-rusko-tatarskie, pod dowództwem Władysława Jagiełły, odniosły zwycięstwo nad wojskami krzyżackimi, wspomaganymi przez rycerzy z zachodniej Europy. Armia krzyżacka została doszczętnie rozbita: w bitwie zginął dowódca wojsk – wielki mistrz krzyżacki Ulrich von Jungingen – oraz wielu dostojników zakonu. Szacuje się, że w starciu mogło brać udział ponad 40 tysięcy żołnierzy. Polskie zwycięstwo w jednej z największych bitew średniowiecza zmieniło dzieje nie tylko naszego kraju, lecz także całej Europy Środkowej. W 550. rocznicę bitwy odsłonięto Pomnik Zwycięstwa Grunwaldzkiego, składający się z granitowego obelisku, jedenastu 30-metrowych sztandarów i amfiteatru z pomieszczeniami muzeum bitwy.

On 15 July 1410, on fields surrounding a small village of Grunwald, the combined armies of Poland and Lithuania (the latter assisted by Russian and Tartar forces), led by Ladislaus Jagiełło, crushed the armies of the Teutonic Order. The Order lost its supreme commander – Grand Master Ulrich von Jungingen – as well as many other leaders in this decisive defeat. According to estimates, over 40,000 soldiers took part in the battle. This remarkable triumph of the Polish-Lithuanian joint forces changed not only the fate of Poland but of the whole of Central Europe as well. To mark 550 years since the historic clash took place, a monument of the Grunwald Victory was unveiled in 1960. It comprises a granite obelisk, eleven 30-meter-high banners and an amphitheater housing a museum of the battle.

fot. Iwona Liżewska

fol. Paweł Kobek

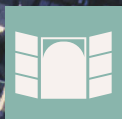
Kraków

Historyczny zespół miasta
Cracow, The Historic City Complex

Kraków od czasów średniowiecza aż do końca XVI wieku był stolicą Polski i siedzibą królów. Pierwotnie ośrodek osadnictwa znajdował się na wzgórzu wawelskim, na którym z czasem stanęła królewska siedziba. W 1257 roku Bolesław Wstydlivy nadał miastu przywilej lokacyjny. Centrum ruchliwego ośrodka rzemieślniczego, handlowego i intelektualnego stał się kwadratowy rynek – do dziś jeden z największych w Europie. Jedną z najciekawszych zlokalizowanych tam budowli jest bazylika Mariacka z monumentalnym, bogato zdobionym ołtarzem Wita Stwosza. W Krakowie założony został także pierwszy w Polsce uniwersytet – Akademia Krakowska, która pierwszych studentów przyjęła w 1364 roku.

Cracow had been the capital of Poland and the seat of Polish kings since the medieval times until the end of the 16th century. The original settlement was located on the Wawel Hill, where the royal residence was later built. In 1257, Bolesław the Chaste granted the city a municipal charter. The main market square – one of the biggest in Europe – became the center of crafts, trade and intellectual life. The St Mary's Basilica with a monumental, richly sculpted altar by Veit Stoss is one of the most interesting buildings located there. Cracow also houses Poland's first university – the Cracow Academy welcomed its first students in 1364.

fol. Piotr Ostrowski

fot. Paweł Kobek

Toruń

Stare i Nowe Miasto
Toruń, The Old and New Town

Symbolem Torunia jest czworoboczny ratusz miejski z wysoką wieżą, przed którym ustawiono pomnik najślynniejszego mieszkańca Torunia – Mikołaja Kopernika. W mieście narodził się wielki astronom, w Toruniu znajduje się największy w Polsce zespół zabytkowych gotyckich kamienic mieszczańskich. Na uwagę zasługują również bogato wyposażony kościół pw. Świętych Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty z przełomu XIII i XIV wieku oraz XIII-wieczny kościół pw. Najświętszej Maryi Panny. Początkowo utworzone przez Krzyżaków zostało tzw. Stare Miasto, które w 1233 roku uzyskało prawa miejskie, następnie około 1264 roku wzniesiono zamek i Nowe Miasto, by ostatecznie w roku 1454 połączyć oba organizmy miejskie.

The oldest mentions of the town date back to the 12th century, but it thrived in the first half of the 17th century. River trade brought enormous profits to townsmen who built elegant townhouses with decorative facades and fancy attics. Those can be admired in the town square and along Senatorska street. The source of wealth – impressive brick granaries – can still be seen on the outskirts. On the hill overlooking the town is the parish church, originally Gothic, later rebuilt in the style of the so-called Lublin renaissance. Kazimierz then froze in time and it can be seen in all its beauty until today.

fot. Piotr Ostrowski

fot. Paweł Kobek

Lublin

Historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny
Lublin, The Historic Architectural and Urban Complex

Już w XII wieku na terenie dzisiejszego Lublina istniał gród, którego mieszkańcy trudnili się handlem z leżącą nieopodal Litwą. Nie powinno więc dziwić, że to właśnie w Lublinie 1 lipca 1569 roku zawarta została Unia Polski z Litwą, na mocy której powstała Rzeczpospolita Obojga Narodów. Do dziś w mieście zachował się oryginalny układ ulic wraz z rynkiem, okazałym ratuszem i zabudowaniami mieszkalnymi z XVI-XIX wieku, a także fragmenty murów obronnych. Najcenniejszym elementem lubelskiego zamku jest gotycka kaplica Świętej Trójcy (zwana Zamkową) z najlepiej zachowanymi w Polsce freskami bizantyńsko-ruskimi.

As early as in the 12th century in the area of today's Lublin there stood a borough whose residents traded with nearby Lithuania. Not surprisingly, it was in Lublin that the Union of Poland and Lithuania was signed in 1569; the Union which founded the Polish-Lithuanian Commonwealth. To this day, the city retains its original street plan with the main square, a stately town hall, and residential buildings from the 16th – 17th centuries, as well as fragments of defense walls. The most valuable element of the Lublin castle is the Gothic Chapel of the Holy Trinity (also known as the Castle Chapel) with what are Poland's best-preserved examples of Byzantine – Russian wall paintings.

fot. A. Jabłońska

Poznań

Historyczny zespół miasta
Poznań, The City's Historic Complex

Początki Poznania sięgają czasów Mieszka I. To właśnie na poznańskim Ostrowie Tumskim książę miał założyć osadę, osiedlić się w niej wraz z żoną Dobrawą, przyjąć chrzest w 966 roku, a następnie utworzyć pierwsze w kraju biskupstwo. W 1519 roku w mieście powstała Akademia Lubrańskiego, czyli kolegium naukowe. Działało tu również kolegium jezuickie, którego pierwszym rektorem został ks. Jakub Wujek – autor pierwszego przekładu Biblii na język polski. Spośród licznych zabytków Poznania na pierwszy plan wysuwa się Stary Rynek – trzeci co do wielkości plac miejski w Polsce – wraz z licznymi kamieniczkami i unikatowym ratuszem.

The beginnings of Poznań go back to the times of Mieszko I (c.930-992). The ruler established a stronghold on Ostrów Tumski, an island located between two branches of the river Warta, and settled there with his wife, Doubravka of Bohemia. In 966, Mieszko was baptized and converted to Christianity. It was also there that the ruler established Poland's first seat of the episcopate. In 1519, the country's first university college, the Lubrański Academy, was founded in the city. A Jesuit college organized by Chancellor Jakub Wujek also functioned in the city. Wujek, an influential Jesuit, was the author of the country's first Catholic translation of the Bible. Among Poznań's plentiful historic monuments, the Old Market Square stands at the fore with its numerous tenements and a unique town hall. It is also the third-largest town square in Poland.

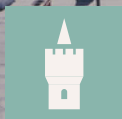
fot. archiwum NID

Paczków

Zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji
Paczków, The Old-Town Complex with Medieval System of Fortifications

Paczków, leżący niegdyś w granicach księstwa nyskiego, otoczony był dwoma pierścieniami murów obronnych i fosą. Istniejący do dziś wewnętrzny obwód murów, z łupinowymi basztami i trzema wieżami bramnymi, jest jednym z najlepiej zachowanych średniowiecznych zespołów obwarowań miejskich w Polsce. W najwyższym punkcie miasta wznosi się trójnawowy kościół św. Jana Ewangelisty z 2. połowy XIV wieku. W 1529 roku, wobec narastających obaw przed najazdem tureckim, kościół ufortyfikowano poprzez obniżenie dachów i utworzenie attyki ze strzelnicami. Do dziś w nawie zachowała się studnia, która miała służyć obrońcom miasta w czasie oblężenia.

Paczków, which used to belong to the Duchy of Nysa, was surrounded by two rings of defensive walls and a moat. The inner ring, which still exists today, has characteristic, half-shell towers, as well as three gate towers. It is one of the best-preserved medieval complexes of urban fortifications in Poland. The panorama of Paczków is dominated by the three-aisle church of St John the Evangelist from the late 14th century, which was built at the highest point of the town. In 1529, amid the growing threat of a Turkish invasion, the church was fortified by lowering the roofs and adding an attic with embrasures. A well, which was designed to serve the defendants of the city under siege, remains to this day in the church aisle.

fot. ze zbiorów archiwum Urzędu Miasta Żyrardowa

Żyrardów

XIX-wieczna Osada Fabryczna
Żyrardów, The 19th-century Factory Settlement

W 1830 roku francuski konstruktor maszyn Philippe de Girard rozpoczął w Żyrardowie budowę przędzalni, która w roku 1857 trafiła w ręce Karola Hielle i Karola Dittricha. Nowi właściciele nie ograniczyli się do wzniesienia tkalni i bielnika – podstawowych obiektów przy produkcji lnu. W nowo utworzonej Osadzie Fabrycznej stanęło 27 ceglanych budynków mieszkalnych, okazałe wille dla pracowników nadzoru, dworzec kolejowy, szpital i przytułek dla seniorów. Zakład finansował ponadto działanie dwóch szkół, ochronki, biblioteki, Domu Ludowego i Resursy. Żyrardowska przędzalnia przez lata była synonimem niedościgłej jakości wyrobów lnianych, cieszyła się uznaniem i była nagradzana od Petersburga, przez Paryż, aż po Filadelfię.

In 1830, French inventor and engineer Philippe de Girard started the construction of a spinning mill in Żyrardów. In 1857, the mill became the property of Charles Hielle and Charles Dittrich. The new owners did not just limit themselves to building a weaving mill and a bleachery – which are the basic facilities that aid in the production of linen. In the newly established Factory Settlement, they constructed twenty-seven residential brick buildings, stately villas for the management, a railway station, a hospital, and a shelter for the elderly. Furthermore, the factory financed two schools, an orphanage, a library, a folk house, and a club. The Żyrardów spinning mill has for years been synonymous with the unsurpassed quality of linen products, as well as enjoyed recognition and was awarded prizes from St. Petersburg, through Paris to Philadelphia.

fot. Paweł Kobek

fol. Tomasz Blyskosz

Gdynia

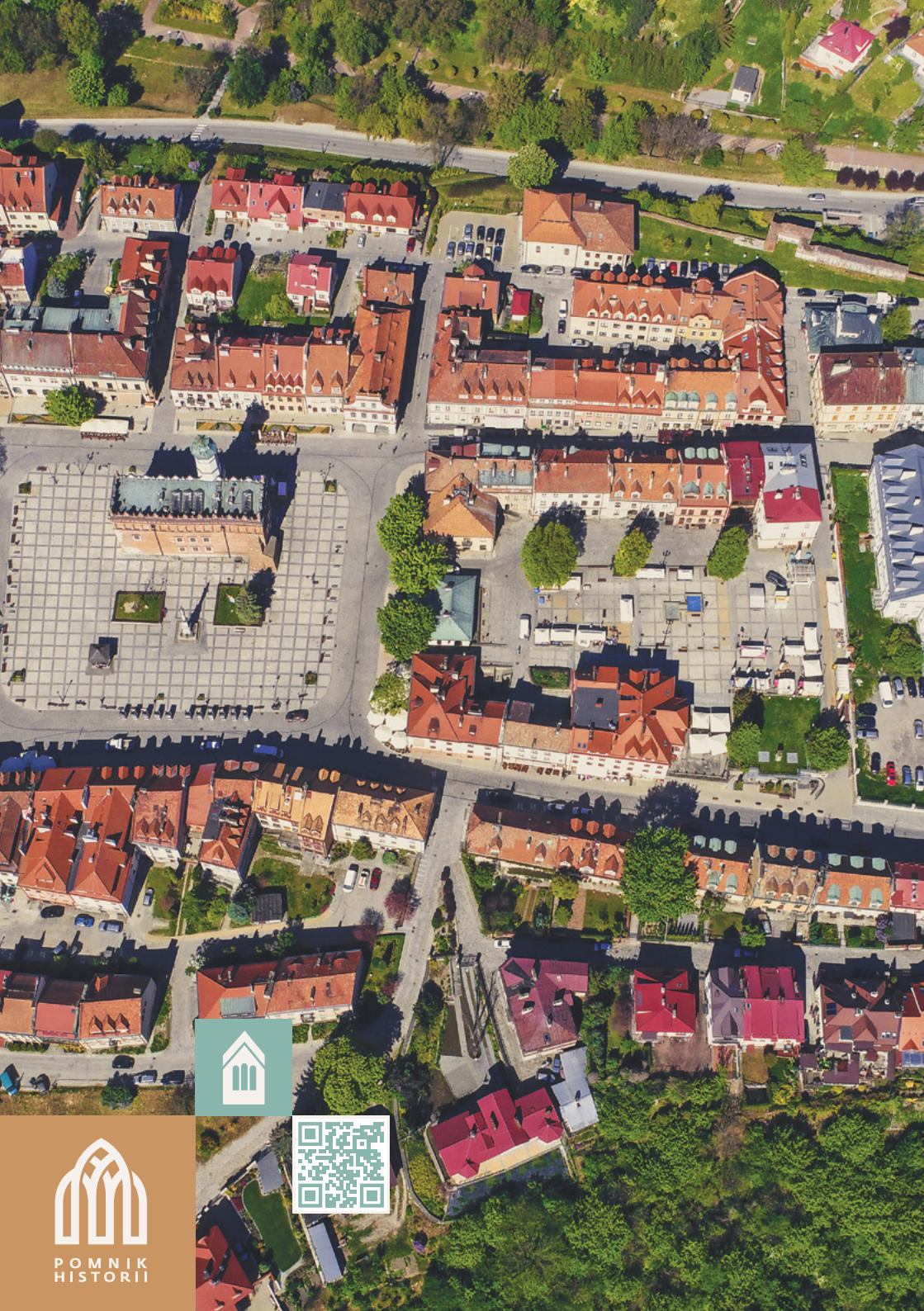
Historyczny układ urbanistyczny śródmieścia
Gdynia, The Historic Urban Layout of the City Center

Jesienią 1920 roku Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów przyznał 40 mln marek na budowę portu wojennego i schroniska dla rybaków w Gdyni. Za przygotowanie projektu pełnomorskiego portu handlowego odpowiedzialny był Tadeusz Wenda. Prace nabrały rozmachu w 1926 roku, kiedy tekę ministra przemysłu i handlu objął inż. Eugeniusz Kwiatkowski – jeszcze w tym samym roku rozpoczęto budowę miasta. Reprezentacyjną osią założenia miała być ulica 10 Lutego wraz z zamykającym ją wydłużonym placem – skwerem Kościuszki. W 1936 roku, po ukończeniu budowy Mola Południowego, pojawiła się możliwość realizacji otwartej na morze tzw. Dzielnicy Reprezentacyjnej, jednak prace przerwał wybuch II wojny światowej. Śródmieście, powstałe przed rokiem 1939, to unikatowy układ urbanistyczny, symbolicznie podkreślający związek Polski z Bałtykiem.

In the autumn of 1920, the Polish Economic Committee to the Council of Ministers granted 40 million Marks for the construction of a military port and a shelter for fishermen in Gdynia. Tadeusz Wenda was responsible for designing the commercial port for ocean-going ships. The works picked up momentum in 1926 when Eugeniusz Kwiatkowski, an engineer, became the minister of industry and commerce. The construction of the city began the very same year. The ceremonial axis of the plan was 10 Lutego street with the elongated Kościuszko's square at its end. In 1936, after the completion of the Southern Pier which formed an extension of the axis, it became possible to construct the so-called Grand District, which would open to the sea. However, the works were interrupted by the outbreak of World War II. The pre-1939 city center is a unique urban layout that symbolically underpins the linkage between Poland and the Baltic Sea.

fol. Alina Limańska, www.gdynia.pl

fot. Joanna Rek

Sandomierz

Historyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy
Sandomierz, The Historical Architectural and Landscape Complex

Nadwiślański Sandomierz, położony na wysokiej skarpie, jest jednym z najstarszych miast Polski. Z bogatych murów obronnych miasta do dziś zachowała się gotycka brama Opatowska z 2. połowy XIV wieku, zwieńczona renesansową attyką. W centralnej części miasta utworzono rynek wraz z zespołem odchodzących od niego uliczek, kamieniczkami mieszczańskimi oraz ratuszem. Obecnie zwiedzać można także podziemia rynku – wyjątkowa trasa turystyczna prowadzi przez pomieszczenia będące niegdyś piwnicami bądź kupieckimi magazynami, które utworzyły rozległe podziemne miasto.

Located on a high escarpment on the Vistula River, Sandomierz is one of Poland's oldest cities. The city was originally surrounded by defensive walls, but only the Gothic, 14th-century Opatów Gate, distinguished by its Renaissance attic, has been preserved to this day. In the center of the city, a market square was built along with a geometric street layout as well as bourgeois tenements and a city hall. The square also hides a special tourist attraction – a route of underground passages and chambers which used to serve as basements or storage areas for merchants and which together form an extensive underground city.

fot. Piotr Jamski, Polonia Illustrata

Rydzyzna

Założenie rezydencjonalno-urbanistyczne
Rydzyzna, The Residential and Urban Complex

Na założenie urbanistyczno-krajobrazowe otaczające monumentalną rezydencję w Rydzynie składa się barokowy układ przestrzenny miasta powiązany z zamkiem usytuowanym na sztucznej wyspie otoczonej fosą. Do dziś zachowały się kwadratowy rynek miejski z kamienicami i ratuszem oraz kościół św. Stanisława. Barokowy pałac w Rydzynie, wzniesiony przez rodzinę Leszczyńskich, jest najokazalszą rezydencją magnacką w Wielkopolsce. Do utworzenia czworobocznej budowli z dziedzińcem pośrodku oraz narożnymi basztami alkierzowymi wykorzystano zachowane fragmenty stojącego niegdyś w tym miejscu XV-wiecznego zamku. W czasie II wojny światowej zamek uległ licznym zniszczeniom na skutek podpalenia. Odbudowany ogromnym nakładem sił i środków, dziś dostępny jest dla zwiedzających.

The urban-landscape complex surrounding the monumental residence in Rydzyna consists of the town's Baroque spatial arrangement connected to the castle located on an artificial island, which was encircled with a moat. To this day, there remained an equal-sided main square with townhouses and a town hall as well as the church of St Stanislaus. The baroque palace in Rydzyna, built by the Leszczyński family, is the most striking residence of nobility in Greater Poland. The construction of this quadrangular structure, with an inner yard in the center and corner towers, used remaining fragments of a 15th-century castle that used to stand there. During the Second World War, the castle was set ablaze and severely damaged. After the reconstruction, which involved significant effort and resources, it is now open to visitors.

Kozłówka

Zespół pałacowo-parkowy
Kozłówka, The Palace and Park Complex

Pałac w Kozłówce jest najlepiej zachowaną rezydencją arystokratyczną na ziemiach polskich. Wnętrza zachowały oryginalny układ, wystrój i wyposażenie z przełomu XIX i XX wieku, m.in. unikatowe plafony, marmurowe kominki, miśnieńskie piece i dębowe parkiety. Podziwiać tam można wysokiej klasy zdobione meble, bogatą kolekcję rzeźby, grafiki i rysunku. W dawnej powozowni pałacu mieści się obecnie jedyna w Polsce Galeria Sztuki Socrealizmu.

The palace in Kozłówka is the best-preserved residence of aristocracy in Poland. The interiors retained their original plan, design, and furnishings from the turn of the 20th century. Those include unique plafonds, marble fireplaces, Meissen-tiled stoves, and oak floors. In palace rooms, full of fine, decorative furniture, there is a rich collection of sculptures, prints, and drawings. Also, Poland's only Museum of Socialist Realist Art is located in what used to be a coach-house.

fol. Piotr Sekuła

Krasiczyn

Zespół zamkowo-parkowy
Krasiczyn, The Castle and park complex

Wojewoda Marcin Krasicki odziedziczył gotycką warownię w Krasieczynie pod koniec XVI wieku i przystąpił do jej przebudowy. W wyniku podjętych prac, które trwały do lat 30. XVII wieku, zyskała ona pałacowy charakter. Niestety, do naszych czasów nie zachowały się ówczesny kształt budowli ani elementy bogatego wyposażenia, na które składały się arcydzieła snycerstwa i meblarstwa, arras, sztuczne portale i kominki oraz galeria obrazów. W 1852 roku – w trakcie przygotowań do ślubu Adama Sapiehy z Jadwigą z Sanguszków – zamek spłonął. Dziś w jego odrestaurowanych wnętrzach znajdują się hotel oraz restauracja. Zamek otacza niezwykle urodny ogród.

Voivode Marcin Krasicki inherited the Gothic fortress in Krasieczyn at the end of the 16th century and commenced its restoration. The works continued well into the thirties of the 17th century and resulted in the fortress assuming the character of a palace. Unfortunately, a lot was lost in the process – neither the edifice in its original form nor the furnishings of the elaborate interior like artistic woodcarvings, furniture, tapestries, exquisite portals, fireplaces or the gallery of paintings survived. In 1852 – during the preparations for Adam Sapieha's wedding to Jadwiga Sanguszek – the castle burnt down. Today, its renovated interior houses a hotel and a restaurant. The castle is also surrounded by a garden of unusual beauty.

fol. Mariusz Czuba

fot. Ewa Popławska-Bukała

Dobrzyca

Zespół pałacowo-parkowy
The Palace and Park Complex

Klasykistyczny pałac Augustyna Gorzeńskiego powstał według projektu Stanisława Zawadzkiego z lat 1795-1799. W unikatowym planie dwuskrzydłowego budynku o nierównej długości skrzydeł widziano nawiązanie do węgielnicy – masońskiego symbolu praw i obowiązków. Kształt ten został narzucony najprawdopodobniej przez fundatora pałacu, jednego z przywódców XVIII-wiecznej masonerii. Wnętrza, zdobione m.in. przez Antoniego Smuglewicza, udekorowano licznymi przykładami malarstwa iluzjonistycznego, w tym imitacjami podziałów architektonicznych. Czterokolumnowy portyk pałacu zwrócony jest ku parkowi krajobrazowemu, w którym znajdują się łoża masońska wzorowana na rzymskim Panteonie oraz zespół sztucznych ruin, a także oficyna (tzw. domek ogrodnika z łamanym, polskim dachem) i zabudowania gospodarcze. Dziś we wnętrzach pałacu mieści się muzeum.

The classical palace of Augustyn Gorzeński was designed by the architect Stanisław Zawadzki from 1795-1799. This unique building, consisting of two wings of different lengths was read as a reference to the steel square, which is the Masonic symbol of laws and duties. The shape was probably decided by the founder of the palace, who was one of the leaders of 18th century Masonry. The interiors designed by Antoni Smuglewicz, amongst others, were decorated with numerous examples of illusionistic painting, including imitations of architectural divisions. The four-column portico of the palace faces a landscape park with distinctive features such as a Masonic lodge modelled after the Roman Pantheon, a group of faux ruins, and a gardener's house with a Polish curb roof. Today, the interiors of the palace house a museum.

fot. Teresa Palacz

fot. Piotr Jamski, Polonia Illustrata

Rogalin

Zespół pałacowy z ogrodem i parkiem
The Palace Complex with a Garden and a Park

Pałac Raczyńskich w Rogalinie, wzniesiony w 2. połowie XVIII wieku, przetrwał do naszych czasów w pierwotnym kształcie, jedynie z nieznacznymi zmianami wprowadzanymi przez kolejnych właścicieli. Otacza go ogród francuski płynnie przechodzący w krajobrazowy park angielski, którego krańce rozciągają się w nadwarciańskich łęgach. Z rodziną Raczyńskich wiąże się szlachetna tradycja mecenatu artystyczno-kulturalnego: to dzięki nim powstała pierwsza w Wielkopolsce biblioteka, a rodzinna kolekcja malarstwa udostępniona została dla szerokiej publiczności. W okolicy pałacu, pełniącego dziś funkcję muzeum, znajduje się największe w Europie skupisko starych dębów – jest tam 960 wiekowych drzew.

The Raczyński Palace in Rogalin, built in the second half of the 18th century, has been preserved almost unchanged, with only minor modifications introduced by its subsequent owners. The residence is surrounded by a French garden that transitions smoothly into an English-style landscape park, of which corners melt into the water meadows of the Warta River. The Raczyński family is known for having engaged in artistic and cultural patronage and thanks to them, Greater Poland's first library was built. The family's collection of paintings was also made accessible to the public. Not far from the palace, which today houses a museum, one can find Europe's largest group of monumental oaks, consisting of some 960 ancient trees.

fot. Miron Bogacki, Polonia Illustrata

fot. Szymon Pawlak

Ujazd

Ruiny zamku Krzyżtopór
The Ruins of Krzyżtopór Castle

Zanim Ludwik XIV rozpoczął budowę rezydencji w podparyskim Wersalu, zamek Krzyżtopór uchodził za największą i najbardziej luksusową budowlę pałacową w Europie. Okazała siedzibę, mającą świadczyć o sile i zamożności fundatora, wzniesiono na polecenie wojewody sandomierskiego Krzysztofa Ossolińskiego. Ukończony w 1644 roku pałac zbudowano na planie regularnego, pięciobocznego założenia obronnego typu nowowłoskiego. Forteca, łącząca cechy zamku i pałacu, mieściła budynki pałacowe i ogród. Powierzchnia zamku to blisko 1,3 ha, a ponad 1,6 ha zajmują otaczające go ogrody.

Before Louis XIV of France began the construction of Versailles, the Krzyżtopór Castle was considered Europe's largest and most opulent palace. This impressive residence, designed to reflect the power and wealth of its owner, was commissioned by the voivode of the Sandomierz province, Krzysztof Ossoliński. The palace was completed in 1644 and was based on a pentagon plan, characteristic of the so-called New-Italian type of fortifications. The fortress, combining elements of a castle and a palace, included palatial buildings and a garden. The surface area of the castle is approximately 1,3 hectares, while the surrounding gardens cover 1,6.

fot. Paweł Kobek

Malbork

Zespół zamku krzyżackiego
The Teutonic Castle Complex

Ośmiometrowa figura Maryi, patronki zakonu krzyżackiego, od wieków wskazywała podróżnym drogę prowadzącą do największego nizinnego zamku w Europie. Jego budowa, rozpoczęta w 1274 roku, trwała aż 30 lat. Okazały Marienburg stał się stolicą państwa krzyżackiego. Zlokalizowany nad rzeką Nogat kompleks o długości 700 metrów składa się z Zamku Wysokiego, Zamku Średniego z Wielkim Refektarzem i Pałacem Wielkich Mistrzów oraz Zamku Niskiego. Szacuje się, że do budowy całego kompleksu, którego mury mają miejscami nawet dwa metry grubości, wykorzystano 30-50 milionów cegieł!

An eight-meter tall statue of Saint Mary, the patron of the Order of Brothers of the German House of Saint Mary in Jerusalem, has for centuries shown travellers the way to the biggest lowland castle in Europe. The construction of the castle begun in 1274 and lasted for thirty years. The magnificent Marienburg became the capital of the Teutonic state. The 700-meter long complex located on the bank of the Nogat river comprises the High Castle, the Middle Castle with the Grand Refectory and the Palace of the Grand Masters, as well as the Low Castle. It's estimated that 30-50 million bricks were used to build the whole complex, where some walls are two meters thick!

fol. Paweł Kobek

Katowice

Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego oraz zespół katedralny
The Silesian Sejm and Voivodeship Office Building, and the Cathedral Complex

Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego w Katowicach łączy w sobie cechy budowli o charakterze zarówno użytkowym, jak i artystyczno-symbolicznym, pozostając jedną z najwybitniejszych realizacji architektonicznych w Polsce okresu dwudziestolecia międzywojennego. Jego powstanie związane było z powrotem w granice kraju Górnego Śląska w 1922 roku i utworzeniem autonomicznego województwa śląskiego. Symbolicznego znaczenia należy upatrywać również w zespole klasztornym z archikatedrą pw. Chrystusa Króla, którego forma, tak odległa od gotyckich budowli sakralnych obszaru wpływów niemieckich, miała podkreślić niezależność diecezji katowickiej od niemieckich struktur kościelnych.

The Silesian Sejm (lower house of Polish parliament) and Voivodeship Office Building in Katowice is both a public utility building and an artistic symbol. It is one of the most outstanding architectural feats of Poland's twenty-year interwar period. Its construction was connected to the return of Upper Silesia into the Polish state in 1922 and the establishment of an autonomous Silesian province (voivodeship). The cathedral complex, together with the arch cathedral dedicated to Christ the King, is a symbolic edifice as well. Its architectural form, quite distant from the Gothic style prevalent in regions remaining under German influence, was to underscore the independence of the Katowice diocese from the German church structures.

fol. Paweł Kobek

fot. Piotr Ostrowski

Wrocław

Hala Stulecia The Centennial Hall

Wrocławska Hala Stulecia została wybudowana dla uczczenia setnej rocznicy pokonania armii Napoleona I w bitwie pod Lipskiem. Nowatorski projekt gmachu stworzył słynny architekt Max Berg. Prace budowlane postępowały bardzo sprawnie i w ciągu roku Hala była gotowa do użytku. Śmiała, żelbetowa budowla, z największą wówczas kopułą na świecie, stała się przestrzenią, w której odbywały się wystawy, kongresy, a także wydarzenia sportowe i koncerty mogące zgromadzić liczną publiczność. W 2006 roku obiekt wpisany został na Listę światowego dziedzictwa UNESCO.

The Centennial Hall in Wrocław was built to commemorate the 100th anniversary of the defeat of Napoleon I's army at the battle of Leipzig. The design, noted for its innovation, was created by the prominent architect Max Berg. The construction works proceeded swiftly and were finished after just one year. A bold, reinforced concrete structure with the world's largest dome (at the time), became a space for exhibitions, conferences, sporting events, and large concerts. In 2006 the building was added to the UNESCO World Heritage List.

fot. Piotr Sekuła

Kraków

Kopiec Kościuszki z otoczeniem
The Kościuszko Mound and Its Surroundings

Krakowski Kopiec Tadeusza Kościuszki usypany został w latach 1820-1823. Ma formę ściętego stożka o wysokości 34 m i średnicy około 80 m u podstawy. Na jego szczycie znajduje się platforma widokowa. W połowie XIX wieku kopiec został włączony w system fortyfikacji, którym władze austriackie otoczyły miasto. W czasie II wojny światowej większość z nich została zniszczona, jednak sam kopiec nie ucierpiał. Dziś tereny wokół niego są jednym z najpopularniejszych miejsc spacerów krakowian.

The Tadeusz Kościuszko Mound in Cracow was created between 1820 and 1823. The landmark, 34 meters high and 80 meters in diameter, has the form of a truncated cone with a viewing deck at the top. In the mid-19th century, Cracow's Austrian authorities included the mound in a new fortification system that surrounded the city. During World War II most of the fortifications were reduced to rubble, but the mound prevailed. Today, the area surrounding this exceptional landmark is a place that many locals go for a stroll around.

fot. Anna Wawrzyńczuk

Białystok

Zespół kościoła pod wezwaniem Chrystusa Króla i św. Rocha
Church Complex Dedicated to Christ the King and St Roch

Początkowo białostocka świątynia miała nosić tytuł Matki Bożej Królowej Korony Polski „Gwiazdy Zarannej – Jutrzenki Niepodległości”. Obiekt, zaprojektowany w stylu „krystalicznym” przez Oskara Sosnowskiego, był monumentalnym votum za odzyskanie niepodległości i zwycięstwo nad armią bolszewicką. Charakterystyczna bryła świątyni ze strzelistą wieżą, zbudowana z żelbetu, cegły, kamienia polnego i szkła, góruje nad miastem we Wzgórza św. Rocha. Świątynia to z całą pewnością jeden z najciekawszych obiektów sakralnych powstałych w stylu polskiego art déco. Zakończoną w 1946 roku budowę zwieńczyła konsekracja i nadanie wezwania Chrystusa Króla.

At first, the church was meant to be dedicated to Our Lady Queen of the Polish Crown, the “Morning Star – Daybreak of Independence.” The crystalline-inspired temple was designed by Oskar Sosnowski and conceived as a votive offering for Poland’s regained independence after its victory in the Polish-Bolshevik war. The characteristic structure of the church with its sharp tower, all built out of reinforced concrete, brick, stone and glass and located on the hill of St Roch, dominates the panorama of the city. The church is, without doubt, one of the finest examples of a religious building built in the Polish Art Déco style. When the construction was finished in 1946, it was then consecrated and dedicated to Christ the King.

fot. Piotr Sekuła

fol. Mariusz Barcicki

fol. Piotr Ostrowski

Świdnica

Zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego pw. Świętej Trójcy,
zwany Kościołem Pokoju

The Complex of the Augsburg Evangelical Church of the Holy Trinity,
also known as the Church of Peace

Po zakończeniu wojny trzydziestoletniej, w 2. połowie XVII wieku, Dolny Śląsk znalazł się w granicach Austrii. Jej ówczesny cesarz wyraził wówczas zgodę na wybudowanie trzech kościołów protestanckich, pod warunkiem, że bezwieżowe budowle powstaną z nietrwałych materiałów i usytuowane będą poza miastem. Powstały trzy takie obiekty – w miejscowościach Jawor, Głogów i Świdnica – które nazywane były Kościołami Pokoju. Świątynia pw. św. Trójcy w Świdnicy to największa protestancka budowla drewniana konstrukcji szachulcowej w Europie. Kościół może pomieścić imponującą liczbę 7500 wiernych, w tym 3000 na miejscach siedzących. Wszystkie elementy wnętrza ozdobione są wspaniałymi, barokowymi dekoracjami malarskimi i ornamentami snycerskimi. Obiekt wpisany został na Listę światowego dziedzictwa UNESCO.

After the Thirty Years' War, in the second half of the 17th century, Lower Silesia was within Austria. At that time, the Austrian emperor agreed to build three Protestant churches, provided that the tower-less buildings would be constructed from fragile materials and located outside the city. Three such buildings were erected in Jawor, Głogów and Świdnica and called the Churches of Peace. Świdnica's Church of the Holy Trinity is Europe's largest Protestant timber-framed building made in wattle and daub. The temple can accommodate an impressive number of 7,500 believers, including 3,000 in seating. All interior elements are decorated with sumptuous Baroque painting and carved wood ornaments. The building has been included on the UNESCO World Heritage List.

fot. Anna Hanaka

Strzegom

Kościół pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła
The Church of Sts Peter and Paul the Apostles

Pierwsze wzmianki o Strzegomiu pochodzą już z 1155 roku. Do dziś zachowały się fragmenty XII-wiecznych miejskich murów obronnych z dwiema basztami oraz powstały w 1541 roku ratusz. Gotycka świątynia pw. św. św. Piotra i Pawła została wzniesiona w latach 1335-1370. Do budowy transeptowej, pięcioprzęsłowej bazyliki z dwiema wieżami wykorzystano kamień łamany. W pokrytej sklepieniami sieciowymi świątyni zachował się zespół gotyckiej rzeźby z dekoracją heraldyczną i przedstawieniami świętych, popiersiami proroków oraz ornamentami roślinnymi, a także zespół efektownych portali z tympanonami.

The first mention of Strzegom is from the year 1155. Fragments of the city's 12th century defensive walls, its two towers and town hall (built in 1541) have all been preserved to this day, and the town's Gothic basilica – dedicated to Sts Peter and Paul – was constructed from 1335 to 1370. Under the temple's rib vault ceilings, there remains the original complex of Gothic sculptures with heraldic ornaments, depictions of saints, busts of prophets, floral decorations and a striking set of portals with tympanums.

fot. Anna Hanaka

fot. Grzegorz Grajewski

Krzeszów

Opactwo cystersów
The Cistercian Abbey

Zabudowania opactwa cystersów w Krzeszowie zostały ufundowane pod koniec XIII wieku przez księcia Bolka I Surowego. Najważniejszą budowlą jest kościół Najświętszej Maryi Panny Łaskawej z dwiema charakterystycznymi, smukłymi wieżami. Uwagę zwraca również jego rzeźbiona fasada. Do kościoła przylega mauzoleum Piastów świdnickich, w którym znajdują się XIV-wieczne nagrobki książąt Bolka I i Bolka II. W bogato zdobionym mauzoleum podziwiać można przykłady malarstwa iluzjonistycznego oraz rzeźby sepulkralnej.

The construction of the Cistercian abbey and its buildings in Krzeszów was funded at the end of the 13th century by prince Bolko I the Strict. The most prominent structure is the church of Our Lady of Grace with its two characteristically slender towers and remarkably sculpted façade. Adjacent to the church is the Mausoleum of the Piasts of Świdnica, with 14th century tombstones of Bolko I and Bolko II. In this richly decorated building, one can admire examples of illusionistic paintings and sepulchral sculpture.

fot. Piotr Sekula

fot. Piotr Sekuła

Szalowa

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła
Parish Church of St Michael the Archangel

Kościół pw. św. Michała Archanioła – dzieło anonimowego, ale wytrawnego architekta – to jedna z najcenniejszych świątyń drewnianych w Polsce i unikat w skali europejskiej. Wzniesiona w latach 1739-1756 budowla jest drewnianą imitacją barokowej monumentalnej architektury sakralnej. W szczycie fasady, pomiędzy dwoma niskimi wieżami, umieszczono rzeźbę św. Michała Archanioła walczącego z szatanem. Wśród bogatego zdobienia i wyposażenia świątyni na szczególną uwagę zasługują polichromie na ścianach, sklepieniach i stropach, przedstawiające m.in. kompozycje kwiatowe i sceny alegoryczne. Okazale prezentują się także ołtarze, a zwłaszcza monumentalny ołtarz główny.

The church of St Michael the Archangel – the work of an anonymous but skilled architect – is one of the most valuable wooden temples in Poland, unique within Europe. Constructed between 1739-1756, it is a wooden imitation of monumental baroque sacral architecture. At the top of the façade, between two small towers, there is a sculpture of St Michael the Archangel fighting with Satan. Inside are remarkable alters, polychrome paintings on walls, vaults and ceilings. These details are especially noteworthy even though they're among such rich floral compositions and allegorical decorations.

fot. Mariusz Czuba

fot. Piotr Ostrowski

Radruż

Zespół cerkiewny
The Orthodox Church Complex

Starannie odrestaurowana cerkiew w Radrużu, niewielkiej wsi na Rostoczu Wschodnim, przy granicy z Ukrainą, należy do najcenniejszych zabytków drewnianej architektury sakralnej w Polsce. Cerkiew greckokatolicka pw. św. Paraskewy zbudowana została około 1584 roku. Obszerną, czworokątną nawę pokrywa dach namiotowy, natomiast babiniec i prezbiterium pokryto dachami dwuspadowymi. W 1648 roku świątynię ozdobiono polichromią. Z XVII wieku pochodzi również znajdujący się w cerkwi ikonostas z 58 ikonami. W pobliżu świątyni zachowały się drewniana dzwonnica z przełomu XVI i XVII wieku oraz XIX-wieczny kamienny mur. Na dawnym cmentarzu można znaleźć kilka zabytkowych kamiennych nagrobków, m.in. nagrobek zmarłej w 1682 roku żony wójta Radruża.

The elaborately renovated Orthodox church in Radruż, a small village in East Rostocze near the Ukrainian border, is among the most valuable historical monuments of wooden sacral architecture in Poland. The Orthodox Church of St Paraskeva was built around the year 1584. Its spacious, quadrangular nave is covered with a tented roof, while the women's quarter and the chancel are covered with gable roofs. It was in 1648 that the temple was decorated with polychrome painting. Inside the church, there is also a 17th century iconostasis featuring fifty eight icons. Adjacent to the church there is a wooden bell tower from the turn of the 17th century as well as a 19th century stone wall. In the former cemetery some historical grave-stones have been preserved, like the one of the wife of the Vogt of Radruż, who died in 1682.

fot. Krzysztof Czaratoryski

Nysa

Zespół kościoła farnego pod wezwaniem św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy i Męczennicy

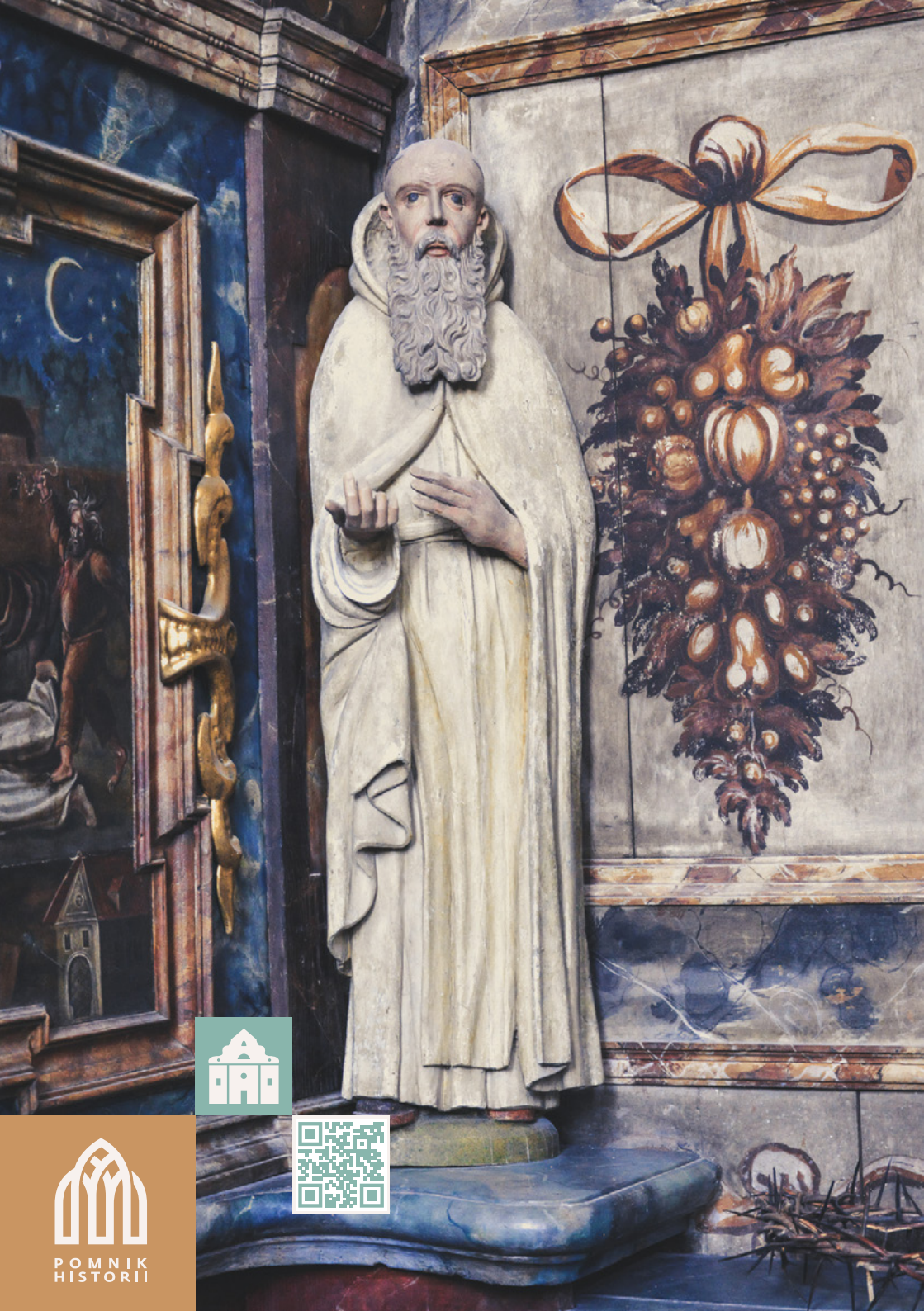
The Complex of St James the Greater and St Agnes the Virgin and Martyr Parish Church

Najbardziej okazałym z licznych zabytków Nysy jest późnogotycka fara Świętych Jakuba Starszego Apostoła i Agnieszki Dziewicy i Męczennicy. Wybudowana u schyłku XIV wieku świątynia ma 69 m długości i aż 76 m wysokości. Monumentalna, trójnawowa, dziewięcioprzęsłowa hala jest jedną z pierwszych tak dużych budowli, które nakryte zostały sklepieniem sieciowym. We wnętrzu zachowało się cenne wyposażenie, na czele z gotyckim tryptykiem w ołtarzu głównym. W kaplicy chrzcielnej znajduje się renesansowy ołtarz i kamienna gotycka chrzcielnica. W pobliżu kościoła położona jest również dzwonnica, której budowa rozpoczęła się w 1474 roku, jednak nigdy nie została skończona.

The late Gothic Parish Church of St James the Greater and St Agnes the Virgin and Martyr is by far the most splendid of the numerous monuments in Nysa. Built at the end of the 14th century, the temple is 69 meters long and 76 meters tall. The monumental, three-aisled, nine-arch hall is one of the first constructions of this size to have been roofed with net vaults. Inside the church, remarkable fixtures including the Gothic triptych in the main altar have survived to the present day. The christening chapel boasts a Renaissance altar and a Gothic stone baptismal font. Adjacent to the church lies the belfry, the construction of which started in 1474 but was never completed.

fot. Piotr Sekuła

fot. Tomasz Krendzelak

Rytwiany

Pokamedulski zespół klasztorny Pustelnia Złotego Lasu
“Golden Forest Hermitage” – a former Camaldolese monastery complex

Kamedulski zespół klasztorny w Rytwianach ufundowany został w 1621 roku przez Jana Magnusa Tęczyńskiego. W skład założenia ulokowanego w głębi rozległego lasu, z dala od siedzib ludzkich, wchodziły zabudowania klasztorne, kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny oraz eremy pustelnicze. Zabudowania tworzone były z uwzględnieniem zakonnych przepisów budowlanych, w myśl których dostępne mnichom przestrzenie miały być skromne, proste, pozbawione elementów dekoracyjnych. Wyjątek stanowi wnętrze kościoła, którego bogate zdobienia powstały na życzenie fundatora świątyni, przy sprzeciwie władz zakonu.

The former Camaldolese monastery complex in Rytwiany was founded by John Magnus Tęczyński in 1621. The complex, located far from human activity in the depths of a large forest, includes monastery buildings, a church dedicated to the Annunciation of the Blessed Virgin Mary, and hermitages. The buildings were built according to monastic regulations, which stipulated that the spaces available for monks were to be modest, simple, and stripped of decorative elements. The interior of the church is an exception to these rules of modesty. Its rich decorations were commissioned by the founder yet opposed by congregation superiors.

fot. Tomasz Krendzelak

fot. Szymon Pawlak

Wąchock

Zespół opactwa cystersów
The Cistercian Abbey Complex

Zespół opactwa w Wąchocku został wybudowany ze ścisłym zachowaniem surowej reguły zakonu, nakazującej pozbawić służące zakonnikom przestrzenie wszelkich form ozdobnych. Jest to najstarsza budowla w Polsce, której twórcę znamy. Pracami kierował Mistrz Simon, o czym świadczy zostawiona przez niego na fasadzie świątyni sygnatura. W XIII wieku powstała filarowa bazylika z transeptem, prostokątnym prezbiterium i parą kaplic po bokach. W przylegającym do niej klasztorze utworzono jedno z najpiękniejszych na ziemiach polskich wnętrz romańskich. Na szczególną uwagę zasługuje kapitułarz o sklepieniu krzyżowo-żebrowym, wspartym na czterech kolumnach o bogato zdobionych kapitelach, rzeźbionych w motywy roślinno-geometryczne.

The Cistercian Abbey complex in Wąchock was built according to strict monastic regulations against the presence of any decorative elements in the spaces used by the monks. The abbey is the oldest building in Poland whose author is known. The construction works were supervised by Master Simon, whose name is inscribed on the left façade of the temple. The pillared basilica with a transept, a rectangular presbytery, and two side chapels was constructed in the 13th century. In the adjacent monastery, one of the most beautiful Romanesque interiors in Poland was created. Particularly noteworthy is the chapter house with its crossrib vaulting, supported by four columns with richly decorated capitals carved with floral and geometric motifs.

fot. Szymon Pawlak

fot. Piotr Sekuła

Frombork

Zespół katedralny
The Cathedral Complex

Frombork, w którym przez lata pracował słynny astronom i twórca teorii heliocentrycznej Mikołaj Kopernik, położony jest nad Zalewem Wiślanym. W krajobrazie miasta znacząco wybija się, usytuowany na wzgórzu, warowny zespół katedralny. W skład kompleksu wchodzi m.in. trójnawowa, halowa katedra z XIV wieku, pałac biskupi, wieża Kopernika i kanonie. Fromborska katedra łączy w sobie cechy różnych stylów: architektury państwa krzyżackiego, cysterskiej i nadreńskiej. W 1945 roku, w wyniku działań wojennych, zniszczeniu uległo blisko 80 procent zabytkowej zabudowy. Większość zniszczeń usunięto dopiero w 1973 roku, noszącym miano Roku Kopernikowskiego.

The city of Frombork is where Nicolaus Copernicus, Poland's famous astronomer and the author of the heliocentric theory, lived for many years. The city is located next to the Vistula Lagoon. A fortified cathedral complex, situated on a hill, particularly stands out in the city landscape. At the center is the three-nave hall cathedral from the 14th century, the bishop's palace, the Copernicus tower, and canonical residences. The Frombork cathedral combines the features of different architectural styles: ones from Teutonic architecture, Cistercian, and Rhineland. In 1945, around 80% of the complex sustained significant damage due to military fighting. Most of the damage was repaired in 1973, which was hailed as the Year of Copernicus.

fot. Dariusz Bógdał

Płock

Wzgórze Tumskie
The Tumskie Hill

W 1075 roku w Płocku utworzone zostało biskupstwo, jednak prawdziwy rozwój przyniosło miastu dopiero podniesienie go do rangi stolicy kraju w 1079 roku. Funkcję tę Płock pełnił do roku 1138. W mieście malowniczo położonym na nadwiślańskim Wzgórzu Tumskim zachowały się fragmenty zabytkowej zabudowy: dawne opactwo benedyktyńskie wraz z elementami zamku, bazylika katedralna Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, a także założona w 1180 roku szkoła, która działa do dziś oraz Muzeum Diecezjalne. Jednym z najcenniejszych zabytków rękopiśmiennych płockiego muzeum jest tzw. Biblia Płocka z XII wieku. W katedralnym skarbcu można zobaczyć również słynną hermę św. Zygmunta z daru Kazimierza Wielkiego.

In 1075, a bishopric was established in Płock. However, it was only when the city began to serve as Poland's capital in 1079 that it really started flourishing. A function it held up until 1138. In this picturesque city located on Tumskie Hill by the Vistula river, fragments of historic buildings have been preserved: like the former Benedictine abbey together with elements of a castle; the cathedral basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary; as well as a school, established in 1180 and still operating today; and a diocesan museum. One of the most valuable manuscripts in the city's museum is the so-called Płock Bible from the 12th century. In the cathedral treasury one can also view the famous head reliquary of St Sigismund, which was a gift from King Casimir the Great.

fot. Anna Wawrzyniuk

fot. Michał Czacharowski

Gdańsk-Oliwa

Zespół pocystersko-katedralny

The Former Cistercian Monastery and Cathedral Complex

Cystersów sprowadził do Oliwy, dziś dzielnicy Gdańska, książę pomorski Sambor I około roku 1186. Do dziś zachował się zespół cysterskiego opactwa, którego centralnym punktem jest gotycki kościół z 1. połowy XIII wieku. We wnętrzu zwracają uwagę świetne obrazy B. Strobla, H. Hana i A. Stecha, renesansowe stalle i epitafia oraz słynne rokokowe organy, dzieło Jana Wulffa. W 1831 roku klasztor uległ kasacji, a opactwo przejęła diecezja, która miała do dyspozycji budynek klasztoru oraz pałace opatów: stary (pochodzący z XVI wieku) i nowy, rokokowy (powstały w XVIII wieku, spalony w roku 1945, a następnie odbudowany). Dawny park opacki, założony w 1755 roku jako ogród francuski, powiększono około 1782 roku o park romantyczny.

Around 1186, Pomeranian prince Sambor I brought the Cistercians to Oliwa, today a district of Gdańsk. The complex of the Cistercian abbey has survived to this day, with its central point being a Gothic church from the first half of the 13th c. Inside, one can find fine paintings by B. Strobel, H. Han and A. Stech, Renaissance stalls and epitaphs, and famous Rococo pipe organs engineered by J. Wulff. In 1831, the monastery was dissolved and the abbey was taken over by the diocese, which had at its disposal the monastery building and two palaces of the abbots: older one (from the 16th c, rebuilt in the 17th-19th c) and newer one, in Rococo style (built in the 18th c, burnt down in 1945, and reconstructed). The former abbey park was established in 1755 as a French garden and enlarged by a romantic park around 1782.

fot. Tomasz Błyskosz

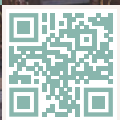
fot. Miron Bogacki, Polonia Illustrata

Gostyń-Głogówko

Zespół klasztorny Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri
The Monastery Complex of the Congregation of the Oratory of St. Philip Neri

Kościół i klasztor filipinów na Świętej Górze ufundowała w 1675 roku Zofia z Opalińskich Konarzewska. Z Wenecji przywiozła projekt opracowany przez słynnego architekta B. Longhena, wzorowany na weneckim kościele Santa Maria della Salute. Wykonawcami planów i kierownikami budowy byli bracia A. i G. Catenazzi, którzy wzniesli świątynię do wysokości kopuły. Dopiero po 30-letniej przerwie realizację ukończył Pompeo Ferrari. W wyposażeniu wnętrza na uwagę zasługuje obraz w ołtarzu głównym z Matką Boską na tle Gostynia, a także iluzjonistyczne malowidła w kopule ukazujące życie św. Filipa.

The church and the Oratorian monastery on Święta Góra were established in 1675 by Zofia Konarzewska née Opaliński. Back from her travels to Venice, she brought church plans drawn by the famous architect B. Longhena, modelled on the Venetian church of Santa Maria Della Salute. Brothers Andrea and Giorgio Catenazzi were the planners and construction managers, and they raised the temple up to the level of the dome. It was only after a 30 year break that the project was finished by Pompeo Ferrari. Inside the church, and deserving of attention, is the main altar image of the Holy Mother painted against the background of Gostyń, as well as the illusionist paintings on the dome, which depict the life of St Philip.

fot. Piotr Jamski, Polonia Illustrata

Lubiń

Zespół opactwa benedyktynów
The Benedictine Abbey Complex

Opactwo benedyktynów w Lubiniu powstało około 1075 roku, by wspierać działania metropolii gnieźnieńskiej. W skład założenia wchodzi m.in. kościoły pw. Najświętszej Maryi Panny oraz pw. Świętego Leonarda, dzwonnica, dwa budynki klasztorne otoczone parkiem i ogrodami, folwark oraz ogrodzenie z aż siedmioma bramami. W Lubiniu działała jedna z największych bibliotek w Wielkopolsce, w której do dziś przechowywany jest najstarszy zapis nutowy w Polsce. Lubińscy mnisi prowadzili także skrytorium. Ciekawostką jest, że w opactwie do dziś zachowała się szczegółowa dokumentacja sięgająca czasów jego powstania.

The Benedictine Abbey was established around 1075 to support the activities of the Gniezno metropolis. The complex consists of, among others, the churches of the Blessed Virgin Mary and St Leonard, a bell tower, two monastery buildings surrounded by a park and gardens, a farm and a long fence with seven gates. The Lubiń library was one of the largest in Greater Poland and the oldest musical notation of the country is kept there. The Lubiń monks also ran a scriptorium. Interestingly, detailed documentation has been preserved in the abbey to this day, dating back to the time of its creation.

fot. Dorota Leśniewska

fot. Piotr Sekuła

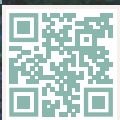
Żagań

Poaugustiański zespół klasztorny
The Former Augustinian Monastery Complex

Spośród trzech klasztorów kanonii regularnych, które w czasie średniowiecza działały na terenie dzisiejszego Śląska, jedynie żagański przetrwał czasy reformacji, pozostając ważnym ośrodkiem zarówno religijnym, jak i naukowo-oświatowym aż do pruskiej sekularyzacji w XIX wieku. Klasztor powstał dzięki rozbudowie rezydencji Albrechta Wallensteina. Żagań był przez wieki ośrodkiem intelektualnym: w mieście pracował m.in. Jan Kepler, kształcili się tam wybitni teolodzy cieni w całej Europie. Pod względem architektonicznym obiekt łączy cechy stylu gotyckiego i barokowego. Ciekawostką jest, że w XVIII wieku, na wieży wchodzącego w skład zabudowań klasztornych kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, zamontowano pierwszy na ziemiach polskich piorunochron. Na uwagę zasługuje także biblioteka klasztorna z zachowanym wyposażeniem.

Out of the three Medieval monasteries that functioned in what is today's Silesia, only Żagań survived the Reformation. It remained an important religious, scientific and educational center until Prussian secularisation in the 19th century. The monastery was built by expanding the former residence of Albrecht Wallenstein. For centuries, Żagań was an intellectual center: Johannes Kepler once worked in the city, and eminent theologians who were renowned all over Europe, were educated there. In terms of architecture, the building combines the styles of both Gothic and Baroque. Remarkably, Poland's very first lightning rod was installed in the 18th century on a tower of the monastery's Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary. Another noteworthy feature is the monastery's well preserved library equipment.

fot. Krzysztof Garbacz

fot. Paweł Kobek

Gniezno

Katedra pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Wojciecha
The Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St Adalbert

Pierwsza świątynia na Wzgórzu Lecha powstała już za czasów Mieszka I – pierwszego historycznego władcy Polski. W jej wnętrzu pochowana została żona władcy – księżna Dobrawa. Za czasów Bolesława Chrobrego zbudowano trójnawową, bazylikową świątynię, w której w 999 roku złożono szczątki św. Wojciecha. Zachowana do dzisiaj budowla zaczęła powstawać w XIV wieku i jest trzecią wzniesioną w tym miejscu. Katedra była świadkiem licznych wydarzeń mających istotny wpływ na historię Polski. Odbływały się w niej koronacje królewskie, a do spoczywających w jej wnętrzu szczątków św. Wojciecha pielgrzymowali władcy z kraju i z zagranicy. W portalu południowym umieszczono tzw. Drzwi Gnieźnieńskie z około 1170 roku, będące jednym z najznakomitszych dzieł metaloplastyki romańskiej w Europie. Składa się na nie 18 płyt przedstawiających sceny z życia św. Wojciecha.

The first temple on Lech Hill was built during the time of Poland's first historical ruler, Mieszko I. His wife, Princess Dobrawa, was buried inside. During the time of Bolesław the Brave, a three-nave basilica temple was constructed, in which the remains of St Adalbert were placed in 999. The edifice that sits on the hill today was erected in the 14th century and is the third to be built there. The cathedral has witnessed numerous events that have had a significant impact on the history of Poland. Royal coronations took place there, and both foreign and Polish rulers made pilgrimages to the remains of St Adalbert. Its southern portal is fitted with the so-called Gniezno Doors from around 1170 – one of the finest examples of Romanesque metalwork in Europe – which consist of eighteen panels depicting scenes from the life of St Adalbert.

fol. Paweł Kobek

Łowicz

Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska)
pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny
The Cathedral Basilica (Former Primate's Collegiate) of the Assumption
of the Blessed Virgin Mary

Łowicki zamek do czasu wojen szwedzkich był siedzibą prymasów Polski. W mieście tym odbywały się synody, na których decydowano o kwestiach najistotniejszych dla polskiego Kościoła. Znajdująca się przy Starym Rynku katedra pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny powstała na przełomie XV i XVI wieku. Ma bogatą kolekcję obrazów, znajdują się tam również skarbiec i biblioteka. Na szczególną uwagę zasługuje zespół zabytkowych płyt nagrobnych, nagrobków i epitafiów, wśród których wyróżnia się nagrobek prymasa Jakuba Uchańskiego z płytą wykonaną w latach 1580-1583. Bazylika przetrwała w nienaruszonym stanie aż do XX wieku. Uszkodzeniu uległa dopiero w trakcie działań wojennych w 1939 roku. Po wojnie zrekonstruowano dach, hełmy wież oraz prospekt organowy.

Until the times of Polish-Swedish wars, the Łowicz castle was the seat of the chief bishops of Poland. Synods were held in the city, where issues crucial for the Polish Church were discussed. The cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, located at the Old Market Square and built at the turn of the 16th century, boasts a rich collection of paintings as well as a treasury and a library. Its set of historic tombstones and epitaphs is particularly unique, among which the effigy of primate Jakub Uchański, made in 1580-1583, stands out. The basilica survived intact until the 20th century when it was damaged during the war in 1939. The roof, towers, and organ prospect were all rebuilt when it finished.

fol. Paweł Kobek

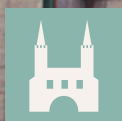
fot. Piotr Sekuła

Stargard

Zespół kościoła pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta
Complex of the Church of the Blessed Virgin Mary, Queen of the World and the Medieval Defensive Town Walls

Stojące na straży Stargardu potężne mury miejskie uznawane są za najsilniejsze tego typu zabezpieczenie miasta na całym Pomorzu. Wyjątkową budowlą jest także XIII-wieczna kolegiata pw. Najświętszej Marii Panny. Uwagę zwracają dopracowane detale architektoniczne: naroża, maswerki czy okazałe rozety. Do ozdobienia świątyni użyto aż 650 różnych kształtek ceglanych, w tym wielu pokrytych ceramicznym szkliwem. Zachowały się także pozostałości gotyckich malowideł przedstawiających biblijne panny mądre i głupie.

The massive city walls guarding Stargard are considered the strongest of their type in the whole of Pomerania. Another exceptional feature of the city is the 13th century collegiate church of the Blessed Virgin Mary. One's eyes immediately gravitate towards the refined architectural details: corners, traceries, and splendid rosettes. As many as 650 different brick fittings were used to decorate the temple, including many that are covered with ceramic glaze. Remains of gothic paintings depicting biblical scenes of wise and foolish virgins have also been preserved.

fot. Paweł Kobek

fot. archiwum NID

Kamień Pomorski

Zespół katedralny
The Cathedral Complex

Kamień Pomorski otrzymał prawa miejskie w 1274 roku, a w XIV wieku otoczony został murami obronnymi. Do dziś zachował się dawny układ miasta z ratuszem pochodzącym z przełomu XV i XVI wieku. Budowa miejskiej katedry rozpoczęła się w XII wieku. W wieku XIII wzniesiono prezbiterium, absydę i transept, natomiast nawa ze sklepieniem krzyżowo-żebrowym, a także wirydarz z krużgankami, pochodzą już z wieku XIV. Do dziś podziwiać można średniowieczną ceglana dekorację portali usytuowanych w ścianie transeptu oraz w przejściu do kaplicy, a także fragmenty fresków z XIII i XIV wieku.

Kamień Pomorski received city rights in 1274, and in the 14th century it was surrounded by defensive walls. The city's old layout with its town hall from the turn of the 16th century are preserved to this day. The construction of the town's cathedral began in the 12th century. In the 13th century a presbytery, apse, and transept were built, while the nave with cross-ribbed vaulting, as well as a cloister garth, all date to the 14th century. One can still admire the medieval brick embellishment of the portals located in the transept wall and the chapel passage, as well as fragments of frescoes from the 13th and 14th centuries.

fot. Beata Makowska

fot. ze zbiorów archiwum archeologicznego WUOZ w Kielcach

Wiślica

Zespół kolegiaty pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny
wraz z relikтами kościoła pod wezwaniem św. Mikołaja oraz grodzisko
The Collegiate Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary
together with Relics of the Church of St Nicholas, and the Stronghold

W Wiślicy, najmniejszym mieście w Polsce, król Kazimierz Wielki wznosił w latach 60. XIV wieku niewielki zamek i otoczył miasto obronnym murem z trzema bramami. Ufundował również gotycki dwunawowy kościół kolegiacki. Pod sklepieniami wspartymi na smukłych filarach, w skromnym ołtarzu głównym przetrwała do dziś rzeźba Matki Boskiej z około 1300 roku, nazywana Matką Boską Łokietkową. W latach 1959-1972 w kolegiacie odkryto pozostałości kościoła romańskiego z 2. połowy XII wieku oraz kryptę z unikatową płytą posadzkową z rytym figuralnym, której powstanie datuje się na lata 1166-1177. Prawdopodobnie z XI wieku pochodzi kościół pw. św. Mikołaja. Na wzgórzu Regia przetrwały ponadto fundamenty dwóch książęcych palatium, a w dolinie Nidy – elementy średniowiecznego grodziska.

In Wiślica, Poland's smallest city, King Casimir the Great having built a small castle in the 1360s surrounded the city with a defensive wall with three gates. He also established a Gothic collegiate church with a two-nave interior. Inside, under the vaults supported by slender pillars, in the modest main altar, a statue of the so-called Elbow-high's Madonna from around 1300 is still visible. From 1959 to 1972, the remains of a Romanesque church from the second half of the 12th century and a crypt with a unique floor slab with figural engraving were discovered in the collegiate. It dates back to 1166-1177, while the Church of St Nicholas most likely comes from the 11th century. On the Regia hill, the foundations of two palaces survived, and in the Nida valley there are elements of a medieval fortified settlement.

fot. Nina Glińska

Najcenniejsze dziedzictwo

ODKRYJ NASZE POMNIKI HISTORII

Heritage Highlights

DISCOVER POLAND'S
"MONUMENTS OF HISTORY"

WYSTAWA POMNIKÓW
HISTORII W GALERII
POLSKIEJ WARSZAWY 2020

WYSTAWA POMNIKÓW W
HISTORII W POLSKIEJ
WARSZAWY 2020

argentyła

Ministerstwo
Kultury
Cultural Heritage

Heritage highlights

DISCOVER POLAND'S
"MONUMENTS OF HISTORY"

PATRONAT HONOROWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY

HONORARY PATRONAGE
OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC
OF POLAND MR. ANDRZEJ DUDA

Organizator wydarzeń / Organizer

magdalena

Współorganizator / Co-organizer

ORLEN

Partner organizacyjny / Partner

Organizator wydarzeń / Organizer

Kultura

Współorganizator / Co-organizer

Porty Lotnicze

Najcenniejsze dziedzictwo

ODKRYJ NASZE
POMNIKI HISTORII

PATRONAT HONOROWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY

HONORARY PATRONAGE
OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC
OF POLAND MR. ANDRZEJ DUDA

Organizator wydarzeń / Organizer

magdalena

Współorganizator / Co-organizer

ORLEN

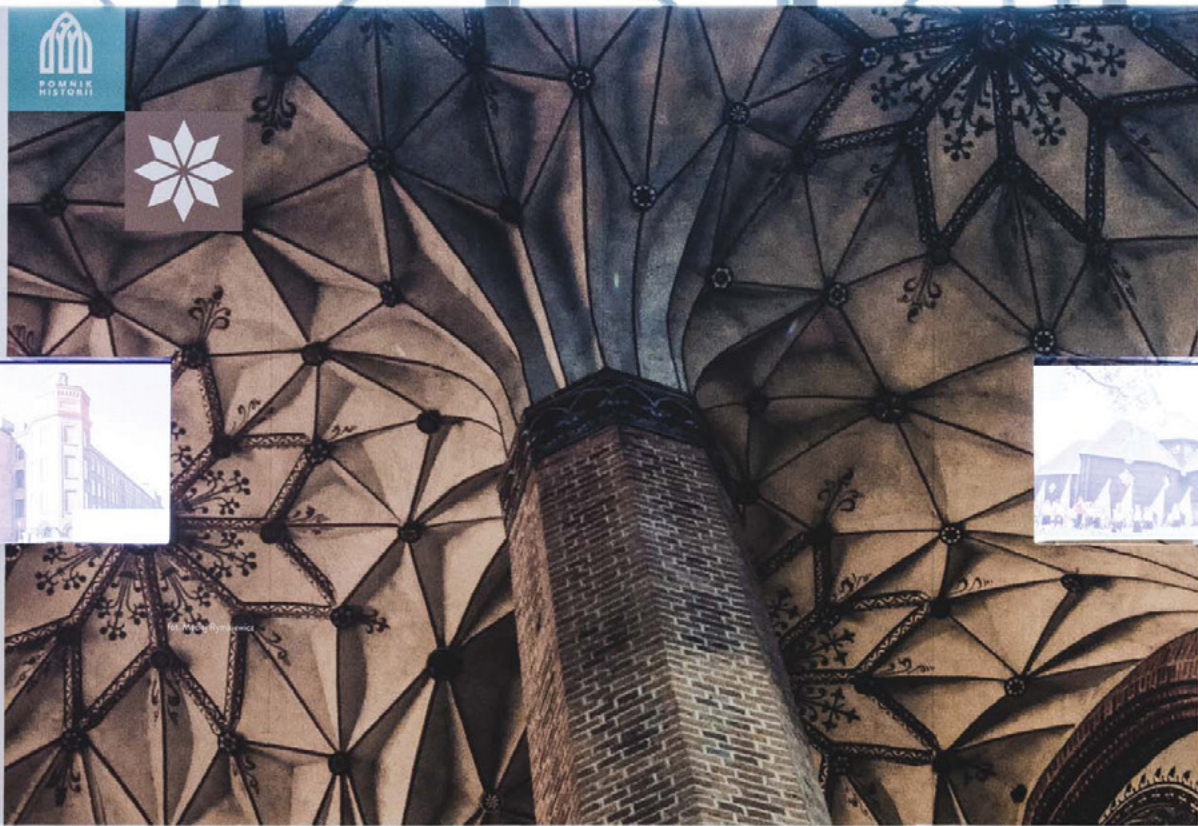
Partner organizacyjny / Partner

Organizator wydarzeń / Organizer

Kultura

Współorganizator / Co-organizer

Porty Lotnicze

DISCOVER POLAND'S
"MONUMENTS OF HISTORY"

Porty Lotnicze

**NAGENDRAG INSTITUTE
OF EDUCATION**

[illegible]POMNIK
HISTORII

PATRONAT HONOROWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY

HONORARY PATRONAGE
OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC
OF POLAND ANDRZEJ DUDA

Organizator wystawy / Organiser:

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Organizator wystawy / Organiser:

niepodległa

Mecenas wystawy / Patron:

Współorganizator / Co-organiser:

Partner merytoryczny / Partner:

